

IN MEMORIAM

PROF. DR. LJUBO BOBAN (1933-1994)

Profesor dr. Ljubo Boban rodio se 10. svibnja 1933. u Solinu. Učiteljsku školu završio je 1952. u Šibeniku, a zatim je kraće vrijeme učiteljevao u selima rodnoga kraja. Studij povijesti diplomirao je u srpnju 1959. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radio je zatim u Institutu društvenih nauka u Beogradu. Znanstveno-nastavni rad na Filozofskom fakultetu u Zagrebu započeo je krajem 1963. kao asistent. Djelatnik Fakulteta ostao je u neprekidnom trajanju do iznenadne smrti 9. listopada 1994. godine.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu ostvario je izuzetno uspješnu karijeru: u travnju 1964. obranio je doktorski rad pod naslovom »Sporazum Cvetković-Maček« i zatim je bio izabran za docenta, u veljači 1971. za izvanrednog i 1975. za redovitog profesora. Iste godine postao je izvanredni, a 1986. redoviti član JAZU, danas HAZU, u kojoj je obavljao važne i odgovorne dužnosti, među ostalim bio je i član njezina Predsjedništva. Svojedobno je sudjelovao u nastavi na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, a u novije vrijeme na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Bio je direktor Instituta za hrvatsku povijest (1972-1974) odnosno vršitelj dužnosti direktora Centra za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu (1974-1977). Autor je nekoliko knjiga, brojnih članaka i rasprava, enciklopedijskih jedinica, novinskih feljtona, namijenskih filmova i video kaset. Radove je objavljivao u domaćim i inozemnim časopisima i publikacijama, sudjelovao je na znanstvenim skupovima, u radio i TV-emisijama, govorio je na mnogim javnim tribinama. Bio je predsjednik Matične komisije za područje povijesnih znanosti Zajednice hrvatskih sveučilišta. Dobitnik je republičke nagrade za znanstveni rad. Djelovao je kao član Državne Komisije za utvrđivanje granica Republike Hrvatske. Ovom prigodom, razumije se, moguće je istaknuti samo neke aspekte njegovog dugogodišnjeg djelovanja u historiografiji i u javnom životu.

Profesor dr. Ljubo Boban počeo je objavljivati znanstvene radove 1961. godine (»O političkim previranjima na selu u Banovini Hrvatskoj«, Istorija XX. veka, Zbornik radova II, Beograd, 1961.). Jedan je od prvih povjesničara koji je sustavno i na metodama povijesne znanosti počeo proučavanje hrvatske povijesti u razdoblju monarhističke Jugoslavije i Drugoga svjetskog rata. Težište njegovog istraživačkog zanimanja bio je položaj i djelovanje, uloga i značenje Hrvatske seljačke stranke i njezinih čelnika, a napose Vladka Mačeka, u osiguranju samobitnosti hrvatskoga naroda i njegovog prava na državnost. Hrvatskom pitanju u monarhističkoj Jugoslaviji profesor dr. Ljubo Boban pristupio je svjestan slojevitosti i složenosti problema, njegovih unutrašnjepolitičkih i vanjskopolitičkih odrednica i relacija. Istraživao je stajališta Hrvatske seljačke stranke o nacionalnom pitanju u državnom uređenju, njezine odnose s drugim političkim grupacijama, posebno odnose u Seljačko-demokratskoj koaliciji odnosno odnose s političkim strankama u Srbiji. Probleme je razmatrao po pojedinim razdobljima, a temeljito je izučavao razdoblje od šestosiječanjske diktature 1929. do propasti Kraljevine Jugoslavije. Utvrdio je veliki broj činjenica i objasnio čitav niz problema, primjerice značenje Zagrebačkih punktacija, smisao odnosa V. Mačeka s kraljem Aleksandrom i knezom Pavlom, pregovora s grofom Cianom. Pokazao je suštinu sporazuma Cvetković-Maček, posebice njegove pravne aspekte, stajališta najznačajnijih srbijanskih stranaka o sporazumu, a dao je i cjelovite

podatke i ocjene o pojedinim istaknutim političkim osobama, osobito V. Mačeku, S. Pribićeviću, A. Trumbiću. U istraživačkom radu profesor dr. Ljubo Boban koristio se raznovrsnim izvorima, građom iz domaćih i stranih arhiva, onodobnim novinama i tiskanim publikacijama. Napose je nastojao dobiti što više obavijesti u neposrednim doticajima sa sudionicima zbivanja, koristiti se građom koju su sačuvali u osobnim arhivima. Isticao se velikom kritičnošću i korektnošću u korištenju izvora. Neumoljivom logikom povezivao je bitne činjenice, svestrano i pažljivo objašnjavajući pojedina pitanja. Rezultate tih istraživanja objedinio je u tri veća monografska rada: »Sporazum Cvetković-Maček«, Beograd, 1965; »Svetozar Pribićević u opoziciji 1928-1936«, Zagreb, 1973. i »Politika Hrvatske seljačke stranke 1928-1941«, knj. I-II, Zagreb, 1974.

Profesor dr. Ljubo Boban temeljio je istraživanje hrvatske povijesti u Druge svjetske ratu na svestranom prikupljanju i sustavnom objavljivanju izvora. Knjige »Hrvatska u arhivima izbjegličke vlade 1941-1943« (Zagreb, 1985.) i »Hrvatska u diplomatskim izvještajima izbjegličke vlade« (knj. I-II, Zagreb, 1988.) kritički su pripremljene i uvodima i brojnim objašnjenjima opremljene zbirke dokumenata. Sadrže izvještaje građanskih političara, pristalica Hrvatske seljačke stranke ili integralnog jugoslovenstva, o prilikama u Hrvatskoj odnosno obavijesti o Hrvatskoj u dokumentima diplomatskih predstavništava izbjegličke vlade pristiglih iz raznih zemalja.

Profesor dr. Ljubo Boban napisao je i veći broj rasprava u kojima je razmatrao položaj građanskih političkih snaga u Hrvatskoj u ratnim uvjetima, odnos britanske politike prema Hrvatskoj seljačkoj stranci, utjecaj kapitulacije Italije 1943. na planove i držanje građanskih političara. Prikupljao je građu o puču Vokić-Lorković i Andriji Hebrangu te pripremio knjigu o Tomi Jančikoviću, nastojeći tako obuhvatiti glavne silnice hrvatskoga političkog opredjeljivanja. Vrlo je odlučno polemizirao o uzrocima sloma monarhističke Jugoslavije te o problemu utvrđivanja žrtava drugoga svjetskog rata u Jugoslaviji, a napose u logoru Jasenovac. Pobijao je znanstveno neutemeljena i politikantska stajališta srbijanske publicistike i historiografije o Hrvatima kao o genocidnom narodu. Te radove, kao i neke rasprave o ključnim problemima iz povijesti Kraljevine Jugoslavije objavio je u knjigama pod naslovom »Kontroverze iz povijesti Jugoslavije« (knj. I, II, III, Zagreb, 1987, 1989, 1990.). U posljednje vrijeme profesor dr. Ljubo Boban bio je osobito zaokupljen problemima hrvatskih granica. Atlas »Hrvatske granice od 1918. do 1991.« (Zagreb, 1992.) pregledno i uspješno povezuje tri razine obavijesti: karte, nužna objašnjenja karata te podatke o prilikama u kojima su granice mijenjane.

Profesor dr. Ljubo Boban bio je jedan od inicijatora, a 1971. je i neposredno sudjelovao u osnivanju Instituta za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu. Institut je ubrzo postao jedno od najvažnijih središta hrvatske povijesne znanosti, koje je omogućilo sustavno planiranje znanstveno-istraživačkog rada, okupljanje istraživača i kadrovska jačanje hrvatske historiografije, a svojom izdavačkom djelatnošću osiguralo je i redovito prezentiranje rezultata istraživanja. Ulagao je veliki trud kako bi se održala njegova organizacijska i znanstvena povezanost s Fakultetom i Sveučilištem. Smatrao je da znanstveno-istraživački rad i viskokoškolska nastava povijesti moraju biti u čvrstoj vezi, da se međusobno uvjetuju. Usprkos tadašnjim čestim zakonskim promjenama, koje nisu išle u prilog samostalnom djelovanju Instituta, pronalazio je mogućnosti za njegov opstanak kao samostalne ustanove. I kao direktor i kao član Instituta svojim je idejama, prijedlozima i neposrednom djelatnošću pomagao u nalaženju rješenja koja su omogućavala očuvanje njegovih osnovnih zadaća i funkcija. Tako je bilo sve

do danas, kada postoji Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Profesor dr. Ljubo Boban svoje je golemo znanje uspješno prenosio na studente, postdiplomande i doktorande. Problemska predavanja i seminari pružali su mu priliku da studente i mlade povesničare neposredno usmjerava prema analitičkom pristupu i svestranom sagledavanju povijesne problematike. Predavanja u kojima je minuciozno analizirao brojne činjenice, događaje, dokumente i pojave nisu međutim bila suhoparna; tijekom izlaganja znao je ispričati ne samo događaj iz svoje bogate istraživačke prakse, nego i anegdote i šalu. Bio je dobar poznavalac studenata i njihovog načina rada. Na ispitima je s vještinom provjeravao studentsko znanje. Imao je čvrste kriterije o magistarskim i doktorskim radovima. Veći broj današnjih istraživača hrvatske povijesti u 20. stoljeću prošao je njegovu »školu« kritičnosti i methodske strogosti, logičkog zaključivanja i jasnoće u izlaganju.

Profesor dr. Ljubo Boban imao je veliku radnu energiju, sposobnost i ustrajnost da svoje ideje, zamisli i planove ostvaruje. U gotovo svim područjima vezanim uz proučavanje hrvatske povijesti u 20. stoljeću postoje svjedočanstva i tragovi njegove djelatnosti.

Ljubo Boban bio je vrstan znanstvenik, odličan profesor i dobar čovjek.

Marijan Matićka

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

27

U SPOMEN
JOSIPU LUČIĆU

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

27

Z A G R E B

1994.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI KOLEGIJ:

Ivo GOLDSTEIN, Dragutin PAVLIČEVIĆ, Mario STRECHA

IZVRŠNI UREDNIK:

Mario STRECHA

PRIPREMA ZA TISAK:

Hrvoje STANČIĆ

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje.

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu fizičku i tehničku kulturu R Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije R Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.